

ÜZENETEK PIMODÁNBA

Mámor: minden igazi. Szorongás: semmi sem igazi. Művész és csecsemő tudja, hogy mi az. És rajtuk kívül szinte mindenki, csak az a baj, hogy feledékenyek.

*:

Csak akkor vagyok megbízható, ha nem kell titkolnom, amit gondolok.

*:

Soha nem érdekelt igazán egy város, sem egy táj – a valóságban mindig csak az emberek érdekelték. Úgy látszik, mindennek, amit megélünk egyetlen és igazi értelme: az ember, attól válik felnőtté, hogy eltávolodik az ölés kultúrájától.

*:

Két biztos valóság van: a személy és az emberiség.

*:

Egy nép, ha ki tudja fejezni magát, nem akaszt.

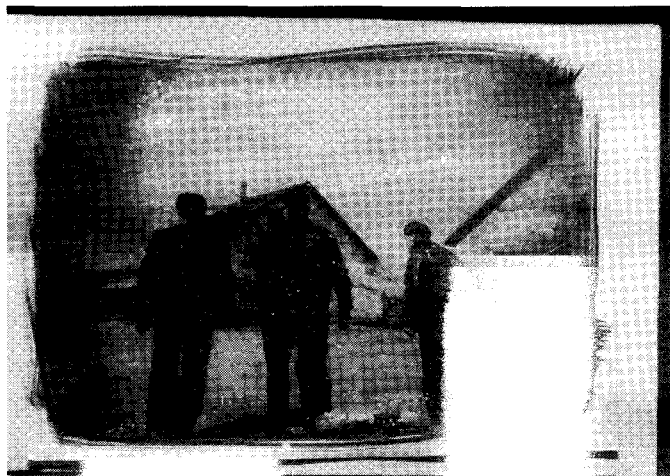
*:

A gyűlölet a hízogó szolgák titkos indulata. Aki sorsának nem alanya, csak tárgya, előbb-utóbb idegbajos lesz. Az együttérzés felebarátaink emberi jogaival a Kárpát-medencében zsenge palánta. Ha engem nem bántanak, jobb, ha csendben meghúszom magamat – mondja az egyszerű ember. Amíg a közösség így okoskodik, addig majdnem mindent meg lehet csinálni vele.

*:

Egyik oldalon az urbanizmus, a másikon az etatizmus. Ez két ízlés, két filozófia, szellemünknek ez a két pólusa. Az állami ember szolgál, nem ér rájól érezni magát. Vagy az államot szolgálja, vagy a megreformálását. A városi ember nem sokat gondol az államra: a kormány, mint valami zavaró időjárás-fejlemény, majd elmúlik, jön más, a város marad. Aki szereti a várost, az a választott közösség híve és vonzódik a szabadelvű politikához. A körmére akar nézni a város fölötti – tehát az állami hatalomnak.

*:

Miért vagyok „urbánus”?

Mert hiszek abban, amit *Hendrik van Loon* mond: mindig mindent a városi emberek adtak az emberiségnek: a babylonói, a görög, a római, a karthagói, a Hansa- és a Lombard városköztársaságok emberei: a többletet, az arányt, a mértéket, a gondolatot és a szépet. Nem a pázs-torok, nem, nem is a gulyások.

*:

Az emberiség történetének nagy mondatait nem a lejtőkön gondolták és mondták el, hanem a fórumon.

Van, aki ki sem mozdul a falujából és bölcsességre tesz szert.

Van, aki többször körbejárja a világot és bölcsességre tesz szert. Kevesen vannak ilyenek.

*:

Az államkultusz városellenes, mindent egyformára szűkít, kiöli belőle a rögtönző jókedvet és ezért a nagyvárosból is sikerül provinciális fészket csinálnia.

A városi polgárt csakis magasztos közösség nevében lehet megrendszabályozni, föltéve, hogy a fegyver és a pénz a magasztos közösségre hivatkozók markában van.

Minél államibb egy város, annál inkább hódít a szögletes, merev, külsődleges, homlokzatszerű stílus.

A nagyvárosi ember kihívó és jól érzi magát kisebbségben is. Egy város annál urbánusabb, minél több időt töltenek el az emberek a köztéren. A tücsök vendéglátó helyeket szeretne maga körül tudni Budapesten, ahol érdekes arcú nők és férfiak beszélgetnek még hajnali háromkor is, mert hóbortos, elvont, minden gyakorlati hasznoságtól mentes témáknak a napnak ebben az alvársra rendelt órájában is végzetesjelentőséget tulajdonítanak.

*:

Folyton Budapesten legyen magyar?

Ez nem nagyon eredeti. Én már a Föld túlsó felén is épp eléggé magyar leszek: a valóság a plurális identitás.

*:

Milliók vándorolnak szakadatlanul falvakból városokba, országokból más országokra, kontinensekről más kontinensekre. Bomlanak a megtartó közösségek, s mind erősebb a nosztalgiával keveredő vágy régi és új megtartó közösségek után. Fekete, sárga, barna „angolok”, „franciák”, „németek”, sodródnak az európai nagyvárosok forrágában: bevándorlottak, de bevándorlottak gyermekei is, akikre sohasem süttött Afrika vagy Ázsia napja – hontalanok két világ között, akiknek védtelen idegenségét semmiféle álarc el nem fedheti.

*:

A New York-i metró utazom, s úgy érzem, mintha Nairobi-ban volnék – csupa fekete. Párizsban a Rex Hotelban lakom. Én vagyok az egyetlen európai, a többiek algériaiak, tunéziaiak. Bonnban egy téren gyerekek játszanak – törökök? irániak? szudániak? Egy német gyerek sincs köztük. New York, San Francisco utcáin fonatos hajviseletek,

színes, bő ruhák hirdetik Amerika sokadik generációs fekete szülőiteinek afroöntudatát.

Kelet-Európa maradt meg a „tisztá” fehér faj utolsó enklávéjának.

Amire eddig – valóságosan és minden következménnyel – soha nem gondoltam: itt Amerikában, életnagyságú probléma számomra: ki a „magyar”?

Futószalagon állok. Előttem egy Puerto Ricó-i, aztán következem én, a „magyar”, aztán egy ír, egy néger, egy kínai, egy német, egy litván.

Ezek az alakok mind mozognak, lassan egy vizsgálótűkör előtt, amelynek közömbös üvegszeme figyelő tárgyilagossággal vizsgál bennünket, jövevényeket.

Ez a tükör Amerika.

De ki a „magyar” valóságosan egy amerikai szemében? Miben különbözik, miben hasonlít, miféle fajta igazában, mi a jellegzetes külső alkatában? Van-e jellegzetes „magyar” arc?

És milyen ez az arc?

Mennyire „színes”, vagy mennyire „fehér”, mennyire még európai vagy még ázsiai, vagy már amerikai?

Én otthon abban a tudatban éltem, hogy magyar vagyok. Volt egyféle zsigertudatom arról, hogy én vagyok..., aztán volt egyféle tudatom arról, aki a valóság jelmeze mögött „én” voltam, s volt egyféle tudatom arról, hogy magyar vagyok. De mindenestől egy amerikai szemében ki és mi is vagyok, és miféle vagyok? Ez a kérdés minden nappal izgalmasabb.

Itt, a Washington Squaren átsétálva milyen érdekesek egykori tanáraid, iskolatársaid, barátnőid. Emlékvilágom nem szorul stilizációra, a térbeli távolság mesévé avatja, ahogy az időbeli távolság is mindenkit áttemel a mitológiába. Oseink, akikről csak hallomásból tudunk egyet-mást, lényegük szerint epikus figurák. Egy magyar, amikor a Duna-parton sétál, hajlamos azt hinni, hogy ez elég közönséges eset. De ha a Hudson-parton sétál, akkor a Duna-parti séta látszik elég különös esetnek. Egyik életkörünyezet sem helyettesítheti a másikat. A New York-i Broadway és a budapesti Rákóczi út nem tagadják egymást, hanem kiegészülnek, összetartoznak.

Minél inkább anektálja, minél inkább bekebelezi a struktúra az eszmét, annál inkább pusztítja, annál formálisabb teszi.

Csak az irracionális dolgok tartósak: a mítosz, a babona, a délibáb: csak ezeknek van erős alapjuk.

Az európai ember hosszú időn át, nyugodt bizalommal ezt mondta: „Az én istenem”.

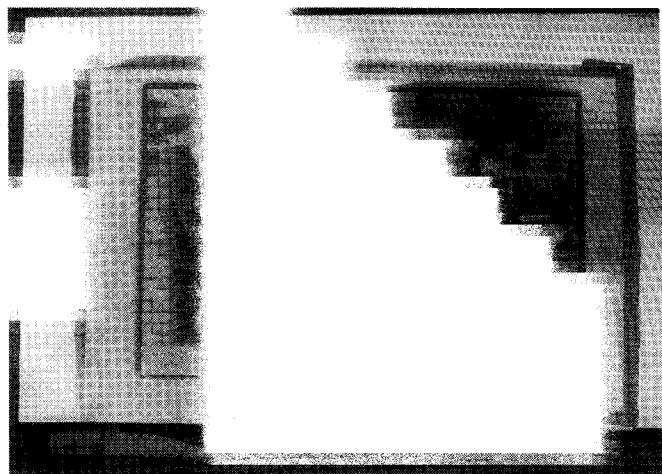
Aztán váratlan felhördüléssel komoran és fenyegető hangon ezt: „Az én vallásom”.

Majd hadaró izgalommal: „Az én hazám, az én nemzetem.”

Most vérben forgó szemekkel, eszelős dadogással ezt gajdolja: „Az én fajtám”.

Ebben a pillanatban szűnt meg európai ember lenni.

Milyen hálátlan lesz mindazok szerepe, akiknek fel kell számolni a nemzet, a kereszténység, a haza meghamisított eszményeit! Sajnálom őket.

Olyan az ország, amilyennek látszik, amilyen a munkája, ahogy kinéz, ahogy beszél, amilyen a tudása.

Pokolgépek robbannak, friss sérelmek megtorlásaként, vagy sokszor a már-már értelmét veszített bosszú, a rosszul felfogott történelmi igazságtevés nevében.

A „mássá lenni” milliók óhaja szerte a világon? míg ugyanez más milliók számára lélekgyilkos, kegyetlen parancs. A géppisztoly pedig hol a változni, hol a megmaradni akarók mellének szegeződik. A sokféle előjelű kényszer ellenében fegyver lehet a terrorizmusba átsapó dac, s lélekvesztő álorvosság a „másnak látszani!”-igyekezet, az álarc, a színlelő alázat.

Minden inflációt morális fellazulás kísér. Ez részben abból következik, hogy az infláció megöli a tartósságba vetett hitet. Elveszi az jövőbe vetett hitet. S az az ember, akit megfosztanak ettől a hittől, nem érez felelősséget – sem mások, sem önmaga iránt.

Vagyis az infláció nem csupán gazdasági, hanem etikai jelenség is; betegség, mely megtámadja, pusztítja a kultúrát.

Etika az elektronika korában. A hazugság új méreteket ölt: egy magánlevél, ha hazugságot tartalmaz, egy (esetleg néhány) embert csaphat be. A tévé hazug hírei akár milliárd embert is becsaphatnak. Emlékezet nélküli társadalom létrehozása a cél. Ebben az esetben ugyanis büntetlenné válik a hazugság: nem számít, mit mondtak, mit ígértek akár tegnap is. Az emlékezet hiánya szabad teret nyit a hazugságnak. A modern humanista elmélkedés tárgyának megváltozása: a kizsákmányolt ember helyét a manipulált ember foglalja el.

Minél magasabb szinten követnek el egy bűntényt, annál nagyobb a valószínűsége annak, hogy nem bűnténynek, hanem elkerülhetetlen politikai lépésnek fogják minősíteni.

Aldus Huxley, Ryszard Kapuszcziński, Konrád György, Márai Sándor, Thamas Babington Macaulay és Száraz György

Írásaiból felfjegyezte: Noszkai Gábor